

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Io. Baptistæ Portæ Neapolitani Magiæ Naturalis Libri
Viginti**

Della Porta, Giambattista

Frankfurt, 1607

Quibus clandestinis nuncijs vti possius. Cap. VII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70772)

num præteritur, quod eam cautionem facere possit. Huiusmodi itaque Harpagi factum occurrit. Is, Herodoto auctore, Cyro occultum animi consilium proditurus, quum hoc impeditis itineribus aliter non posset, fidiſſimo domestico, venatoris habitum mentito, & leporem habenti, in quo exenterato tabellæ includebantur, in Persidem perferendas tradidit. Solemus etiam hoc tempore

Epistolas lapidi includere,

Silicei lapides æneis pilis tenuissimè tunduntur, & incerniculo cribrantur, mox æneo lebeti liquefactæ, colophonæ, scilicet singulis lapidis libris binæ vnciæ colophonæ, pulvis addatur, & remisceatur, epistolas in plumbeis lamellis clausas in medio mixturæ condas, & offam in sacculo lineo inde, & constringe, vt in pilam conglobetur, post in frigidam aquam immerge, & dureſcat, & silex videbitur.

Quibus clandestinis nuncijs uti possimus. CAP. VII.

EADEM maiorum cura in tabellarijs dolum perquisiuit, scilicet & hominibus aliorum habitum meatus, & animalibus vsi sunt. Siquidem

Canum habitum mentiri

Vastum Iosippi consilium fuit, cuius iussu internuncij velleribus conteſti, custodum & excubantium manus, neglecti, loca præteribant, vt si quando cõspici possent, canum similitudinẽ mentirentur, quod factitatum est, donec eam fraudem vigiles persenserunt, vallemque cinxerunt. Nec satis hoc humanæ curiositati fuit, nisi etiam sibi de itineribus consuleret, ne nuncij in custodum, & interceptorum manus peruenirent. Quare terrestri relicto itinere, suam etiam flumina viam præbuerunt. Sed ne interim scriptum aquis posset aboleri, Frontino auctore, plumbeis lamellis inscriptis ad brachia alligatis milites Saltellam amnem tranantes, vsi sunt. Lucullus vero, vt idem Frontinus refert, vt Cyzicenis à Mithridate obsessis suum aduentum indicaret, impeditis hostium presidio faucibus, quæ modico pon-

te continenti iungebantur, maritimum iter quæsiuit, Gregarius siquidē miles ad id destinatus, inflatis duobus vtribus infidens, vbi literæ includebantur, duabus regulis inclusis, simulata marinæ beluæ specie, per septem millia flumine traiecto, Ducis aduentum nunciavit. Sic etiam

Sagittis pro tabellaris vti

soliti sunt. Sed ne id quidem satis esse visum est, verita enim hominis solertia, ne aut dolo, aut casu aliquo nunciis intercipi possit, & veritas sponte proderetur, aut res tormentis ageretur, vt ea possit extorqueri, viam etiam in aere quæsiuit interdum, & sagittis nonnunquā, quibus tabellariorum vicarijs vsa est, vt ea aduersus interceptores per cœlum securitatem præstaret, in eum modum, vt Herodotus ait, ab Artabazo, & Timoxenofatum est, quoties alter alteri quicquam vellet nunciare, charta siquidem pedi sagittæ complicata, aptatis in super pennis, ad cōstitutum locum cum sagitta mittebatur. Huc pertinet Cleonymi Lacedæmoniorum Regis exemplum. Hic Trœzenem urbem obsidens, ad multas vrbis partes vndique expeditos iaculatores dispositos mittere sagittas iussit, eis inscribens. Venio, vt ciuitatem in libertatem asseram. Vnde euenit, vt appostitis scalis conscendens exercitus mœnia, ciuitatem euerteret, & diriperet. Cæsar vero audiens Ciceronem à Gallis obsessum oppugnationem ferre diutius non posse, militem misit, qui noctu epistolam iaculo alligatam supra murum emitteret, quod quum is fecisset, repertam epistolam cum sagitta ad Ciceronem custodes attulerunt. In ea hæc verba notabantur. Cæsar Ciceroni fiduciam optat, expecta auxilium. Sic repente Cæsar venit, & intercisa oppugnatione hostes repulit. Notutius, & commodius hoc tempore tormentorum sclopis faciemus. Si res nuncianda paucis verbis continebitur, poterimus manualium tormentorum sclopis emittere, scilicet complicatam papyrum in loculum immissam, vbi plumbeæ pilæ formantur, supra plumbum liquefactum, sed non adurens, mittimus & conuolu-

tam papyrum plumbo, pyrio puluere per aera mittimus. Sed quia parua sunt, die multas emittere poterimus. Modum soluendi pilam, vel paucio igne, vel in hydrargyrum immissa, paucio temporis curriculo soluetur, & papyrus intacta manet. Docebimus tandem

Columbis internuncijs vti,

Et nuncios per aues praestabimus, & ad eiusmodi munus harundines, columbas, coturnices, & alias aues pro internuncijs habere possumus, haec siquidem alio, quoties necesse sit, translatae, suspensis collo literis, vel pedibus annexis, internuntiae reuertuntur: & his nuncijs, quum celeriter aliquid significandum erat, interdum vetustas vsa est. Hircius consul, Frontino teste, ad Decimum Brutum, qui Mutinae ab Antonio obsidebatur, columbas diu tenebris inclusas, fameque affectas è propinquiori, quatenus poterat, mœnibus loco emittebat, illae lucis, & cibi avidae, altissimis aedificiorum partibus euolantes insidebant, easque Brutus excipiebat: sicque de rebus gestis certior fiebat, quare disposito semper locis iisdem cibo reuocabat eas. Hinc Plinius. Nihil vallum, & vigil obsidio, atque retia amne praetenta profuere Antonio, per coelum eunte nuncio. Ea ratione vno eodemque die ex Olympia Aeginae Thaurosthenis victoria ipsius parenti nunciata est, quamuis alij per spectum effectum asserant, alij etiam aliter Thaurosthenem quum proficisceretur columbam à pullis adhuc madidis, & inuolucris abduxisse, eamque quum vicisset, purpura amictam remisisse, quae summa cum festinatione ad pullos properans, eodem die è Pisa in Aeginam aduolauit, cuius rei Aelianus author est. Nec desunt qui id hirundinibus quæsuerunt, vt è nidis abductas, pullis relictis, ad domesticas remitterent. Asserunt etiam nonnulli trans mare ad ortum columbas esse, quae per medios hostes, interclusa via, nunciorum officio fungentes, dominorum literas sub alis breui tempore longissime deportent. Quod fortasse Iuuenalis sensit, quum diceret:

— *Tanquam è diuersis partibus orbis
Anxia præcipiti venisset epistola penna.*

Memoriæ etiam in vetustissimis historiarum moni-
mentis proditum est, Ægyptium Regem fuisse Marrhem
nomine, qui cornicem mitem, ac omnino cicurem e-
ducauerat, qua pterophori, & cursoris vice, quoties ali-
quid nunciandum erat, utebatur, ea siquidem, ceu pla-
nè rationis compos epistolam gestans, quo opus erat,
transuolabat, callidè noscens, quo dirigendus impetus,
ubi insidendum, & interdum quiescendum foret. Hæc
humanum ingenium ad cauèdà pericula sibi solertius
quæsiuit, sed eadem ingenij calliditate, quasi suis semet
telis confodiendis irritatur. Oppugnante Christiano
exercitu Prolæmaidem, quum in hunc modum nunci-
am columbam obsessis Saladinus destinasset, hortatus
vt firmo animo forent, sperata sui aduentus festinatio-
ne, ea à nostris intercepta est, contrario alligato nuncio
dimissa, ynde euenit, vt desperato illi auxilio, nihil am-
plius expectarent, sui deditioem facerent, vt nullo
modo in rebus humanis securitatem, sed fraudem esse
posse existimarent. Themistius ait, inter animalia co-
lumbæ memoria valent, vt quibus purgata, & absoluta
mens sit: ob id etsi omnia alia animalia ad suos filios
confugiant ab eis abstracta, nemo tamen si longius ex-
portetur, memoria falsum, reuerti possit. De columbis
experimentum vidimus. Quum serò è villa reuertere-
tur famulus, pipiones à matribus abstractos, & pallio
obuolutos mecum domi attulit, & quum noctu domum
peruenissemus, in domicilio clausi, die orto, è fenestra
euolarunt, atque è longinquo rus conspicati, arrepto
id in Genesi Noe columbam misit, & redijt, coruus non
redit: coruus enim caret memoria. Dignum relatu
Plutarchi monumentis me legisse memini, per colum-
bam ex arca missam in diluuiio Deucalioneo præbuisse
subsidentiam aquarum cessantis hyemis. Idem
præstant animalia recenter
enixa.

Quomodo